

Питомець А. В.

аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
заступник Голови Президії «Південно-Української Міжнародної колегії адвокатів»,
адвокат

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Дана теза є основним завданням, відправною точкою всієї діяльності Державного бюро розслідувань.

З набранням чинності 22 травня 2019 року Верховною Радою України Закону № 2720-VIII щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань, реалізація завдань, які стоять перед Державним бюро розслідувань, має стати продуктивнішою, досягне своєї мети, а саме: встановлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного та всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до відповідальності, не зважаючи на їхні посади, зв'язки та ресурси.

За час активної діяльності ДБР, у його провадженні перебуває 11 тисяч кримінальних проваджень, у штаті працює 645 працівників по всій Україні, 349 слідчих і — поки жодного оперативного працівника, тому що через технічну помилку у законі про ДБР, керівництво органу тривалий час не могло оголосити конкурси на ці посади. Оперативно-розшукові дії у провадженнях ДБР поки здійснюють працівники інших правоохоронних органів. При цьому, майже більше половини проваджень ДБР стосуються працівників у тих самих правоохоронних органах, які проводять оперативно-розшукову діяльність.

Так, відповідно до Закону № 2720-VIII щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань були внесені зміни до Закону України «Про Державне бюро розслідувань», а саме:

1. На працівників Державного бюро розслідувань, які здійснюють покладені на них обов'язки у складі слідчих чи оперативних підрозділів, поширюються також права та обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

У Законі України «Про Державне бюро розслідувань» йдеться про те, що у разі порушення працівником Державного бюро розслідувань під час виконання ним своїх службових обов'язків прав чи свобод людини або громадянина Державне бюро розслідувань у межах своєї компетенції вживає заходів із поновлення цих прав чи свобод, відшкодування завданої матеріальної і моральної шкоди та притягнення

винних до відповідальності. Проте, ніяких конкретних заходів відповідальності не зазначає.

Даний пункт, детальніше розширить питання відповідальності працівників ДБР, і дасть змогу притягнути винних до відповідальності, встановленої законом.

2. У кошторисі Державного бюро розслідувань передбачається створення фонду для проведення оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій.

У законі вказується, що фінансування Державного бюро розслідувань за рахунок будь-яких інших джерел забороняється, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України або проектами міжнародної технічної допомоги. Проте таке уточнення не потребується, адже дане питання регулюється Бюджетним кодексом України.

3. Обмін оперативною інформацією між Державним бюро розслідувань та Національним антикорупційним бюро України, органами внутрішніх справ, органами Національної поліції, Службою безпеки України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, щодо спільних заходів та з іншими державними органами, які відповідно до закону здійснюють оперативно-розшукову діяльність, здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів.

4. Передача оперативної інформації Державного бюро розслідувань іншим державним органам дозволяється тільки за письмовим розпорядженням начальника відповідного підрозділу Державного бюро розслідувань.

Дані положення підвищать процесуальну незалежність керівника оперативно-розшукового підрозділу, і закладають основи тісної співпраці з іншими державними органами.

5. Нагляд за додержанням Державним бюро розслідувань законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності і досудового розслідування здійснює Генеральний прокурор безпосередньо та через уповноважених ним прокурорів.

6. Формування оперативно-розшукових підрозділів, а також підрозділу внутрішньої безпеки Державного бюро розслідувань забезпечується за рахунок:

а) осіб, які протягом останнього року обіймали посади в оперативно-розшукових підрозділах, — не більше як на 40 відсотків;

б) інших осіб, які мають відповідний стаж роботи в галузі права, — не менше як на 60 відсотків.

Таким чином, кількість осіб які заохочуть зайняти вакантну посаду збільшується. Завдяки даним змінам, ДБР має змогу оголосити конкурс на посади, пов'язані із здійсненням оперативно-розшукової діяльності, що дає змогу навіть зараз говорити про можливість пов-

ноцінно сформованих підрозділів з компетентними і досвідченими працівниками.

Отже, сподіваємось, що зміни, які були прийняті відповідно до Закону № 2720-VIII щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань, забезпечать ефективну роботу оперативно-розшукових підрозділів ДБР, що сприятиме швидкому розкриттю злочинів, віднесених до компетенції ДБР.

Ажнова М. Ф.

магістр міжнародного публічного права ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка
провідний інспектор Управління забезпечення діяльності
Державного бюро розслідувань

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

На сьогодні в Україні триває реформування правоохоронної системи зокрема шляхом утворення нових органів правопорядку та перереформування повноважень вже існуючих, забезпечуючи боротьбу зі злочинністю, у тому числі організованою, посилення боротьби з корупцією тощо.

Україна посіла 120-те місце зі 180 позицій у світовому Індексі сприйняття корупції, оприлюдненому в Transparency International. За підсумками 2018 року країна отримала 27 балів зі 100 можливих, опинившись у рейтингу на одному рівні з Іраном, Камеруном, Непалом, Нікарагуа та Парагваєм. Водночас Росія посіла в рейтингу 138 місце, Білорусь — 107, Польща — 30, Грузія — 48, а Німеччина — 10 (Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 34—45.).

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про державне бюро розслідувань» Державне бюро розслідувань організовується і діє на засадах: 1) верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; 2) законності; 3) справедливості; 4) неупередженості; 5) незалежності і персональної відповідальності кожного працівника Державного бюро розслідувань; 6) відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю,